

vpliva na delavske mase, ki so do združenja naenkrat postale pomembne. Kar sem omenil o Heglovi filozofiji kot združujočo silo članov enega in istega stanu v stanovsko organizacijo, velja seveda v polni meri o katoličanstvu.

Recimo, da so se delavci kje v istini združili v organizacijo vsled težnje po udeleževanju katoliških verskih interesov (katoliškega svetovnega naziranja), potem je realizacija tega katoliškega svetovnega naziranja med člani tudi prirodni cilj in namen združenja teh delavcev. Ali potem to združenje, prijatelji Koprivci, ni stanovska organizacija ker li manjka bistveni znak take organizacije, namreč zasledovanje interesov delavskega stanu.

Tako združenje je potem le nekaka delavska verska bratovščina, ki ima edino le to svrhu in namen, da učvrstuje v združenih katoliško svetovno in religiozno naziranje. Seveda so take bratovščine popolnoma opravičene in tudi potrebne za globoko versko delavce: ne moremo pa jih smatrati za stanovske organizacije. In zakaj ne?

Ker stanovskih delavskih organizacij brez zasledovanja in borbe za udeleževanje stanovskih-delavskih materialnih interesov ne moremo poimovati.

Res da eksistirajo delavska združenja pod firmo »Katoliška stanovska organizacija«, ki zasleduje na sebe, za svoje člane istotako realizacijo stanovske dobrobiti, kakor vsaka »katoliška delavska stanovska organizacija. Ali samonikle, svobodne take stanovske organizacije niso, nego ustvarjene po iniciativi politične stranke, katere del tvorijo. V kolikor se dajo take tvorbe pri zasledovanju svojih ciljev zainteresirati za bistveni interes nadrejene stranke, v toliko se jih stranka poslužuje kot sredstva v boju za svoj bistveni interes ni to tudi proti sorodnim stanovskim organizacijam, ki niso tej politični stranki podrejene. Zato lahko rečemo: Take katoliške stanovske organizacije niso samonikle ne svobodne, ker zavise in ustvarjene so vnanjem činielju.

In v moji razpravi trdim dobesedno le:

Svetovna naziranja nikdar niso združila in ne morejo združiti člane enega in istega stanu v samoniklo, svobodno stanovsko organizacijo.

Taka so dejstva prijatelji!

Ali odkrivanje dejstev ni napačna osnova. Napačna je osnova le, ako naše misli vodi v največji meri respekt, strah, bojazan ali ljubezen, ali mržnja, razum pa ne pride do besede. Le imejmo enkrat zares razum, pogledimo goli stvarnosti v obraz, in postavimo ne sliko brezobzirno pred javnost. Glavna stvar je, da pridemo enkrat do zaključka.

(Dale prihodnosti.)

Vlada K. Petrović (Beograd):

Šolske razmere v Srbiji.

Ni se čuditi, ako je procent pismenih v Srbiji tako majhek. Tako je bilo vedno in povsod po deželah, ki so bile zaslužene barbarom — Turkom: tako je bilo v deželah kjer so bili samostani središče pismenosti, a neuki redovniki naučenejši ljudje. Povsod, kjer se napredek dežele pričakuje od duhovnika in redovnika — to ne more biti. Narodna zavest se ne po-

iz prezodiše in metrike. Tropi in figure: Vaje za postritev jezikovnega čuta kot v III. razredu. Vsak mesec polurne vaje v analiziranju.

Čitanje (najmanj 2 uri na teden): Kakor v III. razredu, snovno razširjeno in preprostejše razprave in kako obsežnejše, primerno povest iz novejšega slovstva. Razčlenjevanje štiva. Pri pesmih naj se goji spoznavanje ritmičnega značaja pesmi že s samim poslušanjem; spoznavanje tropov in figur. Početki označevanja slovstvenih vrst na podlagi že znanega slovstvenega gradiva. Proti koncu leta naj se življenjski podatki zbera in urede v kratek pregled slovenskega slovstva. Učenje na pamet in predavanje (čitanje cirilice) kot v III. razredu.

Govorne vaje kakor v III. razredu.

Pismene naloge: Pismene vaje kakor v III. razredu, z vajami o osnovah, razen tega najvažnejše vrste praktičnega spisa, zlasti pisma in prošnje. Šolske domače naloge kakor v III. razredu, poleg tega razprava najpreprostejše vrste, poizkusi v kratkih povestih, v katerih se nazor no razlagajo pregovori in reči. Čitanka naj nudi primernih zgledov.

Priobčujemo ta učni načrt, da ga prouče strokovni učitelji meščanskih šol, ker bo treba po tem načrtu prenosovati pouk materinščine na teh šolah, da se na ta način meščanske šole približajo spodnjim razredom srednjih šol ter se izenačijo z njimi.

viša, a pismenost se slabo širi. Vzrok naše zaostalosti je v tem, ker smo bili zaslužnjeni in naše slabe razmere nam niso dopustile, da uredimo stvar tako kakor je treba. Zidanje ljudskih šol, otvarjanje učiteljske izdajane popularnih knjig za šolo in narod, sprejem kvalifikovanih učiteljev so pripomogli stvari v napredek.

Naš narod ljubi šolo, kakor tudi učitelja, a od šole pričakuje nekaj realnega, nekaj takega, kar mu v resnici koristi; on zahteva nekaj, kar se da doseči in kar je v njegovem življenju praktičnega pomena. V začetku XIX. stoletja je bilo širjenje pismenosti poverjeno izključno redovnikom. Ti so bili gotovo naučenejši in edini pismeni ljudje: svet je videl v učenju samo znanje, cerkvenih molitev in temu enako: pozneje so te uredbe dobile narodno lice, in šola je stopnjevala dobila svojo današnje obliko, a nikakor ni zamogla zadovoljiti pričakovanega. Naš kmet je sicer verjen toda nima širšega pogleda na ostale stvari, da bi se ga prijele reči, ki so v mnogih slučajih praktične in koristne. Naš kmet da malo na to, da bi njegov otrok znal mnogo molitev, pač pa gleda na to, da ima pojem o tem, kar se je v šoli učil, da zna ta nauk pri navadnem kmečkem delu praktično uporabiti.

Zavest našega ljudstva je vedno bolj kulturna: ljudstvo vedno bolj uvidi potrebo šole in pismenosti, po svetovni volji to ima pravzaprav za najpotrebnejšo. Zidanje in popravljanje šol gre počasi; pri nas se še marsikaj pogreša. Ljudje, ki ne poznajo naših razmer, prestrašili bi se videč bedo ki tu vlada. Volska je namreč neusmiljeno uničila našo zemljo. Vrh vsega so nam opešali še živci, zato ne se čuditi našim nazorom! Težava za širjenje pismenosti obstoji tudi v tem, da nimamo zadostnih učiteljskih moči. Otvarjanje učiteljske je neznatno, a želja po novih šolah vedno večja in večja. A temu bi se dalo pomagati. V Sloveniji je dovolj učiteljskih moči, tako da bi nam v resnici dobrodošel vsaki brat Slovenec, kateri bi hotel k nam priti za učitelja. Bilo bi mu pri nas dobro, četudi bi morda našel tuintam na mate nezgodnosti. Vse to bi mu nadomestila ljubezen naroda, ki ceni dobrega učitelja nad vse.

Pomagaite nam torej bratje Slovenci! Pridite, da vam delanski izkažemo ljubav ki jo gojimo do Vas!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Osnutek pravil za okrajna učiteljska društva. U. J. U. v Beogradu. — Poverjeničstvo Ljubljana.

I. Ime in sedež.

§ 1.

Društvo se imenuje: Učiteljsko društvo za ... okraj. Svoj sedež ima v kraju, kjer biva vsakokratni predsednik.

II. Namen.

§ 2.

Namen društva je: a) Združitev vsega učiteljstva v ... okraju na osnovi državljanske ter z jamstvom politične in verske svobode. b) pospeševanje in bramba duševnih, gmotnih, moralnih in pravnih interesov učiteljstva in narodne prosvete na podlagi enakopravnosti, socialne pravičnosti in demokratizma.

III. Sredstva.

§ 3.

Sredstva v dosego namena so: a) Društvena zborovanja; b) stanovsko-politiška in izobraževalno-znanstveni tisk; c) občevaranje s poverjeništvom UJU v Ljubljani, z osrednjim Udruženjem v Beogradu potom poverjeništvu in z drugimi učiteljskimi društvi; d) izobraževanje članstva z ozirom na stanovske in strokovne potrebe; e) prireditve, ki pospešujejo izobrazbo in družabnost članstva; f) ustanavljanje in podpiranje društev in ustanov, ki so skladne z društvenim namenom; g) osebno in pismeno posredovanje pri oblaštih in korporacijah; h) redni in izredni prispevki članov, darila in podpore.

IV. Članstvo.

§ 4.

Društveni člani so vsi aktivni in vpokojeni učitelji in učiteljice javnih šol vseh kategorij v § 1. imenovanem okraju, ki izpolnjujejo društvena pravila in obveznosti.

§ 5.

Društvo je član UJU poverjeništvu Ljubljana, in potom tega so člani okrajnega učiteljskega društva člani UJU v Beogradu.

§ 6.

a) Vsak društveni član pripravi svoj pristop pismeno društvenemu odboru. Ta sklepa o spre-

jemu. Proti odborovemu sklepu je dovoljen priziv na občni zbor.

b) Pristop članov se lahko izvrši vsak čas, članarino je plačati s prvim dnevom meseca vstopa. Ako se član preseli in pristopi k novemu okrajnemu društvu, obračunata članarino od dneva izstopa iz prvega društva oba društvena blagajnika.

c) Član izstopi iz društva, ako pismeno javi društvenemu odboru svoj izstop, ako ne plačuje ob določenih rokih članarino in v slučaju izključitve.

V. Dolžnosti in pravice članov.

§ 7.

a) Redno plačevanje društvenih prispevkov; b) delovanje članstva v zmislu društvenega namena; c) vsak član ima pravico do pravnih in materialnih koristi, ki jih nudi društvo; d) vsak član ima aktivno in pasivno volilno pravico; e) vsak član prejema za vplačano članarino lista »Učiteljski Tovaris« in »Popotnik«.

VI. Uprava.

§ 8.

Društvo upravlja: a) občni zbor, b) društveni odbor, c) odseki.

§ 9.

a) Občni zbor. Redni občni zbor, ki ga skliče društveni odbor, se mora vršiti vsako leto meseca januarja. b) Izredni občni zbor. Se skliče, ako to sklene društveni odbor ali ako ga pismeno zahteva vsaj deset članov, ki morajo navesti vzrok, utemeljitev in točko, ki se stavi na dnevni red izrednega občnega zbora.

§ 10.

V področje rednega občnega zbora spadajo: a) poročila društvenega odbora; b) poročila računskih preglednikov; c) poročila obstoječih odsekov; d) volitve: odbora, odsekov in računskih preglednikov; e) predlogi poverjeništvu UJU v Ljubljani; f) določitev društvene članarine, v kolikor je že ne določa vsakoletna pokrajinska skupščina; g) predlogi in nasveti društvnikov; h) sprememba pravil; i) volitev odposlancev in njih namestnikov v pokrajinsko skupščino.

§ 11.

Občni zbor je sklepčen ob vsakem številu navzočih članov. Za spremembo pravil in za razpust društva je potrebno, da je navzoča vsaj polovica društvnikov. Sklep je veljaven takrat, kadar glasuje tri četrtine navzočih društvnikov za predlog.

Pri sklepih, kjer je potrebna navzočnost nad polovico društvnikov, se glasuje poimensko.

VII. Društveni odbor.

§ 12.

Redni občni zbor voli za dobo enega leta izmed članov 6 odbornikov in 3 namesnitke. Izvoljeni odbor se konstituira v prvi odbo-rovi seji ter izvoli: a) predsednika, b) podpredsednika, c) tajnika, d) blagajnika.

Nadalje določi tajniku in blagajniku namestnika ter izvoli dva pregledovalca računov.

VIII. Odseki.

§ 13.

Društvo si sestavlja po potrebi odseke, katerih področje poslovanja določa društveni poslovnik.

IX. Volitve.

§ 14.

Za volitve imenuje odbor 3 skrutinatorje; skrutiniraj je javen.

Volitve se vrše po listkih. Izvoljeni so oni, ki dobijo nad polovico glasov. Pri enakem številu glasov odloča žreb.

X. Članarina.

§ 15.

a) Članarino za društvo določa občni zbor, vstevši zneske, ki jih mora društvo za vsakega člana vplačevati poverjeništvu in UJU v Beogradu ter zneske, ki so določeni za obvezna glasila. b) Upravne stroške za društvene posle in društvene odposlance določa društveni poslovnik. c) Podrobna določila o poslovanju pregledovalcev računov določa društveni poslovnik.

XI. Razsodišče.

§ 16.

Sestavo in področje društvenega rozsodišča določa poverjeništvu s posebnim poslovnikom po zaslišanju okrajnih učiteljskih društev.

XII. Razpust društva.

§ 17.

Društvo se razpusti: a) če to sklene občni zbor; b) če ga razpusti politična oblast.

§ 18.

Ako se društvo razpusti iz kateregakoli vzroka, pripade imovina UJU poverjeništvu Ljubljana.

ki jo uporabi v prvi vrsti za ustanovitev novega učiteljskega društva v okraju.

Podrobna določila.

Podrobna določila o področju in poslovanju društvenih funkcionarjev in podrobna določila k posameznim točkam pravil določa poslovnik, ki ga izdela vsako društvo samo zase in ki ne sme nasprotovati določbam društvenih pravil.

Pojasnilo.

1. V zvezi s § 8. pravil UJU v Beogradu je predložil 1 izvod društvenih pravil potom poverjeništvu in Ljubljani takoj po izpremembi pravil (za kar naj predsedniki čimprej skličejo izredne občne zbor) glavnemu odboru UJU v Beogradu.

2. Društveni člani bodo prejemali po § 31. pravil UJU v Beogradu tudi osrednje stanovsko glasilo, ko se dokončno uredi plačevanje članarine v Beogradu za centralno glasilo med poverjeništvom in udruženjem.

Društvene vesti.

+ Novomeško učiteljsko društvo ima v torek, dne 7. decembra t. l. točno ob pol 11. uri dopoldne v deški šoli v Novem mestu izreden občni zbor po tem dnevnem redu:

1. Predsednikovo poročilo.

2. Naše stalščice napram »Obveznim konsumnim društvom« poročevalcev tov. Fr. Hočevar.

3. Preosnova društvenih pravil, poročevalcev tov. U. Kosec.

4. Slučainosti.

Po občnem zboru doplačevanje letnine za »Slov. Šol. Matice«. Polnoštevilne udeležbe pričakuje odbor.

+ Učiteljsko društvo za Svetolenarski okraj zbornice v četrtek, dne 9. decembra točno ob pol 11. uri pri Sv. Trojici Slov. gorice s sledečim dnevnim redom: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Stanovske in društvene zadeve. 3. Razna društvena poročila. 4. Poročila šol, voditeljev o novi vnelavi jesenskega šolskega začetka, da se je vse leno izvršilo. Kakšna skušnjava se je obistinila? Pričakuje se po vseh šol, voditeljih udeležbe. 5. Zanimivo poročilo o osnutku novega šolskega zakona. 6. Pregled imenika društvnikov in poročila blagajnika, kdo ni izvršil in izpolnil društvene sklope. 7. V našem okraju službujoči morajo biti vsi udi našega društva novodošli — dobrodošli! 8. Raznote: Lastnoročni podpis častne diplome itd. Razdelitev knjig šol. matice, pogovor o nabavi šolskih čitank in enako. Polnoštevilne udeležbe pričakuje odbor.

+ Učiteljsko društvo za brežiški in sevnjski okraj je zborovalo dne 18. nov. v Brežicah. — V pozdravnem govoru je tovariš predsednik omenial višje cile učiteljstva, t. l. delo za državo in boj rušiteljem državnega reda. Tov. Jamšek je prav zanimivo in izčrno poročal o učiteljskem kongresu v Beogradu, gov. Sušnik pa o delegacijskem zborovanju Zaveze v Mariboru. Poročevalcema se je izrekla zahvala. — Nato je sledilo temeljito poročilo tov. Drnovškega o obveznih konsumnih društvih za državne uradnike. Soglasno se je sprejel naslednji predlog: Učiteljstvo brežiško - sevnjskega okraja, zbrano v Brežicah dne 18. nov. 1920.

1. Odklanja ustanovitve obveznih konsumnih društev za državne uradnike po načrtu, kakor ga je izdala tozadevna komisija, sklicana od g. fin. ministra.

2. Že obstoječa »Samopomoč« naj se v principu odhri, razširi preko vse države, namenu primerno reorganizira država na skrb za zadostno subvencijo.

3. Sekvestrirane tovarne in podjetja tujih državljanov odkupi po možnosti država ter dobavljal izdelke iz teh podjetij Samopomoči iz orve roke. Na ta način se bo obenem obiliala draginja.

4. V teh podjetjih naj bo prostora za vse one delavce, ki — ne po lastni krivdi — ne morejo naiti zadostnega zaslužka in ki so v tej svoji razumljivi nezadovoljnosti nevarni rušitelji socialnega in državnega reda. Le zadovolni državljani le opora državi.

Točka o izpremembi društvenih pravil se je preložila na prihodnje zborovanje. ki se bo vršilo meseca februara v Sevnici. — Določila se je članarina za leto 1921 v znesku 150 K.

Pri slučajnostih je staval tov. Drnovšek sledeče resolucije, ki so bile soglasno sprejete:

Učiteljstvo brežiško - sevnjskega okraja zbrano dne 18. nov. 1920 na zborovanju v Brežicah.

1. Protestira, da so se v naredbi o novih dražinskih dokladah za poročene učiteljice določile le 50% dnevnice.

2. Konstatira, da opravljajo poročene učiteljice enako delo kakor neporočene, ki na za svoje delo prejemajo polno dražinsko doklado.

3. Takšno krivično postopanje tim mora vzeti veselje do dela; škoda bo imel parod in država.

4. Trpi njih moralni čut, da poročena učiteljica z 20 službenimi leti dobi pri enakem delu manj nego neporočena učiteljica — začetrnica.

5. Dočim je odprava celibata dala učiteljem končno njih človeške pravice, bi jih ta odredba naravnost silila k nemoralnemu življenju brez zakona.

6. Zahtevamo za nie priznanja polnih dražinskih dokladov ter naknadno izplačilo vseh 50% odteglajev.

Nadalje zahteva društvo, da se 25% dražinske doklade za dobo od 1. jun. 1920 do 1. okt. 1920 naknadno izplačajo.

Poverništvo UJU Ljubljana nakrene vse potrebno v dosegu teh upravičenih zahtev.

Ostala učiteljska društva naj sprejmejo slične medloze in jih čim preje upošlejo poverjeništvu UJU Ljubljana.

+ Slovenjeblstriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 18. novembra 1920 v dekliški šoli v Slov. Bistrici. Pri otvoritvi zborovanja omenja predsednik tovariš Sabati da smo od našega zadnjega zborovanja doživeli razna razočaranja, namreč izgubo Koroške in Primorja. To sta žalostna pojavi, ki globoko pretresujeta vsako narodno dušo. — Doživeli smo na tudi nekaj veselega, in sicer izvršeno medenjenje vsega jugoslovanskega učitelstva v naši Uniji s poverjeništvom Ljubljana, notni izplačitev dražinskih dokladov katere so nas rešile resnih težkih skrbi za obstanek. Rešeni gmotnih skrbi bomo lahko s tem večjo vneto vršili naše kulturno delo. Delamo za ojačanje naše mlade lepe države. Sicer se ta nahaja še v začetnih težavah, a ima vse pogoje, da zraste in vzcvete. Mnogo je ležeče na nas, da se čim preje oiači in krepko razvije. Ko se na bode čutila dovolj močno, bode potegnila k sebi vse brate, ki še danes leče pod tuhim iarnom. Da se to zrodi v nedolgi bodočnosti unamo neomahno. Torej kvišku srca klub doživljenim razočaranjem!

Nato pozdravi najpriščneje v lepem številu zbrane člane, posebel pa še dva člana, namreč tovariša Komposta in tovarišico Turnaj ki sta prvič v naši sredini in tovarišico Leben, ki je zopet prišla v naš okraj. Svojo odsotnost niso opravičili tovariši: Šampri, Tomažič, Pouh st., Pouh ml., Lešnik, Fabič in tovarišice Robar, Soršak in Fisolič. Prečita se zapisnik zadnjega zborovanja, ki se neizmerno odobri. Nato so se obravnavale stanovske zadeve. Predsednik priporoča pristop k društvu: »Učiteljska samopomoč«. Kot poverjenik za to društvo se izvoli tovariš Babšek.

Razgovarjalo se je dalje o nameravani ustanovitvi obveznih konsumnih društvih za državne uradnike v Jugoslaviji. Pri daljši debati se je tozadevno konstatiralo, da so pačilni prispevki previsoki in da bode učiteljstvo na deželi radi velike oddaljenosti od zadrug imelo malo koristi. Definitivnega se zato ni nič sklenilo, ker se hoče počakati na potek te zadeve.

Priporoča se, naj se spomni vsak član »Učiteljskega konvikta« in »Rezervnega sklada UJU«.

Splošno se je izražala nezadovoljnost, da še celo stanovski list preveč naglašja naše povišane denarne prejemke, kadar se obrača na učiteljstvo, da prispeva v ta ali drugi namen.

Sklenilo se je, da bode učiteljsko društvo pristopilo z enim deležem k »Tvorilci učil«. Ta znesek se bode enakomerno razdelil med vse člane.

Tovariš Brzlec iavi kot delegat pri delegatskem zborovanju Zaveze v Mariboru, da nima k natančnemu poročilu o tem zborovanju v »Učit. Tovarju« nič dostaviti.

Potem nam je tovariš Karbaš podal natančno učno snov sedanjega zemljepisnega pouka za višjo stopnjo. Povdarjal je da moramo učence seznaniti tudi z našo neodrešeno domovino. Ta pouk nam bode križev pot, ki naj uči učence, da bomo le z treznostjo in delavnostjo dosegli naš cilj — osvobodjenje naših bratov. Predsednik se mu za marljivo sestavljen referat v imenu vseh srčno zahvali.

Pri slučajnostih se naprosi zastopnika učitelstva pri okrajnem šol. svetu, naj se pri sebi informira o postopanju pri kaznih za šolske zamude. Denarna globa naj pripada vsa krajnemu šolskemu svetu, poraba polovičnega zneska za učiteljske ročnih del je poniževalna.

Določilo se je, da bode prihodnje zborovanje drugi četrtlet meseca januarja v Slov. Bistrici.

Ker je bil neovodila odsoten, le izostala nevška vata.

Potem je predsednik zaključil zborovanje, zahvaljujoč se za obilno udeležbo in želeč, da bi se prihodnjega zborovanja udeležili polnoštevilno.

Nato se je obravnavala v odboru stanovske zadeve nekega člana.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 11. t. m. v mestni osnovni šoli ob skoraj polnoštevilni udeležbi. Predsednik gov. Sivka pozdravi zborovalce, ki so se zbrali prvič v novem šolskem letu okrepčani ter osveženi na duhu in telesu, želeč jim, da bi rodilo delovanje na šolskem polju v tekočem letu ssteren sad. Od zadnjega zborovanja so se izvršile velike premene, Ustanovila se je v naši prestolici pomnosa stavba UJU, v kateri je združeno vse učiteljske naše domovine v močno falango, ki bo delovala v prid šoli in mladini. Kličemo tei najštevilnejši organizaciji v naši državi, naj se razširja, raste in cvete v blagor našemu stanu. Tovariš predsednik se spominja umrlega tovariša Ožbald Pustiška, katerega je pred kratkom nemila smrt iztrgala iz naših vrst. Njegovega pogreba so se vsled poznega obvestila udeležili le nekateri bližnji tovariši, katerim se izreka v imenu društva prisrčno zahvala. V znak iskrenega sočutja se vzdignejo tovariši s prostorov ter mu zakličejo trikrat »Slava«.

Cestita se tovariši Wudlerju, tovarišici Pristovski ter tovarišici Fridlovi povodom vstopa v zakonski raj ter se jim želi mnogo sreče.

Glede poravnave članarine se opozarja učiteljstvo, da se ima druga polovica društvenine in prispevek za Jug. Mat. (skupaj 84 K) poslati do 1. dec. t. l. potom na šolska vodstva razposlanih poštinih položnic tov. Wudlerju v Celje. Tovariši, ki so vstopili začetkom tega šolskega leta, plačajo pri prejšnjem društvu, novinci pa so od plačevanja vsakršnega prispevka za to leto oproščeni. Predlaga se tudi zvišanje članarine za prih. leto.

Nato poroča tov. predsednik o najvažnejših točkah delegatskega zborovanja v Mariboru, gov. Voglar pa nam poda nekatere interesantne slike izza potovanja ob priliki ustanovitve UJU v Beogradu. Obema tovarišema je sledilo učiteljstvo pozorno in z velikim zanimanjem. Hvala jima!

Tov. Fr. Brinar, ki se vsled oboletosti ni mogel udeležiti današnjega zborovanja, svetuje, naj bi se naša društvena pravila v nekaterih točkah temeljito predrugačila. Obenem prilaga nekatere izpremembe, ki so bile enoglasno in z odobravanjem sprejete. V svrhu predrugačenja društvenih pravil se izvoli odsek, ki bo v nakrajšem času predelal društvena pravila. V odsek se izvolijo tov. Blazjak, Brinar Fr. in Voglar.

Prihodnja točka dnevnega reda je bil razgovor o osnutku zakona o narodnih šolah. Referent tov. Gobec se je uvodoma dotaknil vprašanja knjižnic za šolsko, kakor tudi za šol odraščajo mladi, kolih ustanovitev in vzdrževanje pogrešamo v okviru novega zakona. Glede ustanovitve knjižnic se sprejme predlog tov. nadzornika, ki svetuje, naj se v to svrhu izvoli odbor, ki bi se pečal s to velevažno nalogo. V ta odbor se naj povabi kmet, nadzornik Gorican. Po živahni debati, v katero je poseglo mnogo tovarišev, so se sprejeli nekateri izpremenjalni predlogi. Tov. predsednik se referentu za predavanje prav iskreno zahvali.

Končno se sprejme resolucija predlagana od tov. ravnatelja Brinarja:

O načrtu zakona o narodnem šolstvu so predložili na višja mesta v Ljubljani svoje mnenje razna uč. društva in posamezni učitelji. Iz teh referatov pa so se vrgli v javnost nekateri stavki, iztrgani iz celotnih poročil in zlohotno zaviti, ter so se uporabili za napade na dotične poročevalce. Pričakujemo od vodstva naše stanovske organizacije, da bo — kolikor je v njeni moči — preprečevala, da bi se na stvarna poročila odgovarjalo z osebnimi napadi.

Za poverjenico Šolske Matice je bila določena tovarišica Žen Berta iz mestne dekliške šole v Celju. Publikacije za leto 1920 se še dobijo pri prejšnjem poverjeniku tov. Gobcu v Celju.

Prihodnje zborovanje (občni zbor) se vrši dne 6. jan. 1921. Na svidenje — polnoštevilno!

+ Zborovanje učil. društva za Prekmurje 6. t. m. v Murski Soboti je prav lepo uspeo. Učiteljstvo se zaveda velike važnosti svojega strokovnega društva, kar je pokazala udeležba, posebno pa še razveseljivo dejstvo, da je tega dne pristopilo zopet 27 novih članov. Otvoril je zborovanje predsednik tov. Požegar, ki je pozdravil navzoče, posebno pa še novo došle člane. Na znanje se je vzel zapisnik prejšnjega zborovanja. Na ponovno vprašanje glede zborovanja v Beltincih se sklene, da se zadeva uredi pri prvem prihodnjem zborovanju, kjer se bodo vršile nove volitve. Tov. Vojsk, referent za kmetijstvo, je nato predaval o važnosti kmetijstva in učitelju kot kmetijskem učitelju. Predavanje je vzbudilo dosti zanimanja in živahno debato, na kar so se sprejeli sledeči predlogi: 1. Z ozirom na izrazit agrarni značaj naše države naj se preuredijo vsa učiteljska v tem smislu, da bode pouk v kmetijski, teoretičen in praktičen, eden izmed glavnih predmetov. 2. Kmetijski pouk na vseh moških učiteljskih naj podučujejo izprašani strokovnjaki, na ženskih učiteljskih naj se vpelje obvezen pouk iz gospodinjstva.

3. Za višje org. šole, t. j. od 4. razreda naprej, naj se priredijo posebne šol. knjige z ozirom na kmetijstvo. 4. Kmetijsko — nadalj. točali naj se uvedejo povsod kot obvezni in jih naj države materijelno podpira. 5. Na teoretičen in praktičen pouk kmetijskega stanu v šoli in izven šole naj se v bodoče obrača čim največ pozornosti.

V razpravo je prišlo zopet vprašanje šol. zemlje. Po živahni debati se je ugotovilo, da nima noben obč. odbor pravice odvzeti šolam zemlje; agrarna reforma pa naj bi skrbela, da dobi vsaka šola minimum dva orala zemlje. Praktičen kmetijski pouk naj bi se vršil, a zemljo hočejo šolam odvzeti!

Zanimanje je vzbudila grafična metoda pri jezikovnem pouku, o kateri je govoril tov. Požegar. Le še več takih zanimivih, poučnih predavanj!

Govorilo se je o zamudah in o verskem poduku na šolah. V obeh slučajih je položaj isti kot je bil, zato želi učiteljstvo ureditve.

Radi protipostavnega nastopanja nekaterih učnih moči, ki poučujejo še vedno madžarsko, se stavijo različni predlogi. Gosp. nadzornik pojasnjuje, da je v Prekmurju 16 madžarskih in 3 nemško šole, kjer se mora učiti od tretjega šol. leta naprej madžarsčina ozir. nemščina, drugod so pa šole čisto slovenske. Če bi se kdo od učiteljstva ne ravnal po določilih, naj pride v disciplinarno preiskavo. Odč. Cerjak prtpoveduje k temu zanimiv slučaj, da se je pri njej oglašala deputacija, zahtevajoč pouk v madžarsčini, kar se baje vrši v Vučji gomili, Križovcah in Pirovcih. Učiteljstvo sklene, da se pošlje civilnemu komisariju prošnja, naj zadevo preišče in če treba dotične učne moči kaznuje.

Predlog glede učil. knjižnice se odloži do drugega zborovanja. Ker je ukinjen civ. komisariat kot začasna institucija, sklene učiteljstvo predlagati, da se ukine tudi šol. svet, nakar naj se izvoli pravilni okrajni šolski svet kot je drugod.

Med zborovanjem sta se potrudili gdč. Vranjek in Stanetič, da sta pobirali prispevke za Učit. konvikt in rezervni sklad. Obenem se je plačal delež za tvornico učil. Tov. Sadar je stavil predlog, da naj vsaka šola vzame eden ali več deležev tvornice učil. Predlog je bil zelo na mestu, a izvršiti bi ga mogle le malokaterne šole, ker se še za najpotrebnejše težko dobi sredstev.

Zadovoljno se je razšlo učiteljstvo, kajti zborovanje je v vsakem oziru dobro uspeo. Vsak član je lahko videl, da ni namen društva razdirati ampak zidati in popravljati. Za prihodnje zborovanje se je določil dan 8. jan. 1. 1921. v Murski Soboti.

Ali ste že pristopili kot član (članica) k Tvorilci učil?

Iz Jugoslavije.

— Podpore našim zavodom. Ministrstvo prosvete v Beogradu je nakazalo društvu za zgradbo Učiteljskega konvikta 20.000 K. Slovenski Šolski Matici 20.000 kron in učiteljskemu zdraviliškemu domu v Rogaški Slatini 4000 K podpore.

— Opozarjamo na učil. načrt za slovenski jezik, ki ga priobčujemo v današnji številki z namenom, da bo služil pri sestavi učnih načrtov za meščanske šole. Za se približamo v teh šolah čimboli nižjim razredom srednje šole.

— Kako opravičujejo upor poverjenika za uk in bogočastje v Ljubljani proti ministrskemu svetu. »Slovenec« piše: »Ne glede na vse to in ne glede na to, da je dež. vlada za Slovenijo 1. 1919. imenovala avtonomno šolske nadzornike za bivšo Štajersko in Koroško, je Pribičević na iniciativo JDS na Slovenskem poizkusil atentat na avtonomijo Slovenije s tem, da je z odlokom od 11. junija 1920. šte. 3664 prisvojil sebi oblast imenovati šolske nadzornike, pri čemer proglašja akt od 14. novembra 1918 za neveljaven, s čimer odreja avtonomiji Slovenije sploh vsako pravico do obstanka. To kljub temu, da osrednja vlada ni upala odrekatl deželni vladi pravice imenovanja uradnikov do IX. činovnega razreda (ljudskošolski nadzorniki pa sploh niso v nobenem razredu), da si ni lastila tozadevno nobene eksekutive in brez vednosti deželne vlade ali preko nje do tega momenta ni usojala izdajati naredb, posega jočih v avtonomni delokrog slovenske dežele.«

— Društvo »Učiteljska samopomoč« naznanja, da se bodo novi člani sprejemali po odobrenju novih pravil. Kdor želi pristopiti, se že sedaj lahko javi, da pojde potem hitreje. Za sprejem je treba naznaniti starost in vposlati zdravniško izpričevalo društvu v Ljubljano, Franciškaška ulica 6. Sprejeti član prejme položnico z napisanim zneskom, ki ga je treba vplačati.

— Pripravljalni odbor učiteljskega društva za Mežiško dolino v Prevaljah

potrebuje, da more zastopati interese koroškega učiteljstva nemudoma naslove vseh koroških učiteljev in učiteljic, bodisi da stanujejo na Koroškem ali izven Koroške. Javite takoj naslove! Odbor. Peter Močnik, nadučitelj, Prevalje.

— Učite se srbohrvaščine na podlagi učnih listov, ki obsegajo srbsko-hrvatsko-slovensko čtivo s tolmáčem in slovnico, ki so vseskozi strokovno, praktično in lahkoumevno izdelani in katerih prvi dve številki sta ravnokar izšli. — Te učni listi se naročajo pri g. Josipu Christof, ravnatelju zasebnega učnega zavoda v Ljubljani, Domobraska cesta 7. — Celoletna naročnina znaša 60 K.

— Slovenska Šolska Matica. Poverjenike in poverjenice prosimo, da se požurijo z nabiranjem članov. Vsled odborovega sklepa znaša članarina na leto 8 dinarjev (32 K); za dljake znaša članarina 5 din. (20 K); ustanovniki morajo doplačati 5 din. za leto 1920. Poverjeniki, ki so pobrali članarino po 20 K, morajo pobrati še doplačilo po 12 K. Ustanovnina znaša v bodoče 200 dinarjev. Za leto 1920. bo izdala S. Š. M. te-le publikacije: 1. Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v osnovni šoli. Za učiteljska predredil Fr. Pink. — 2. Dr. Ljudevit Pivko in Adolif Schaupt: »Telovadba, Razlaga telovadne teorije in navodilo k vodstvu telesnih vaj po Tyrševem sestavu.« — 3. Letopis, ki bo objavil oceno delovanja H. Schreinerja, Iv. Macherja in Iv. Krulca. Poleg tega pa še »Podrobni učil. načrt za telovadbo«. — Imenik članov in seznam izdanih knjig bo izšel v posebni knjigi.

— Članarina in darila za učiteljsk. konvikt. Božo Račič 20 K, Mici Fabjanova 20 K, oba iz Adlešič pri Metliki. — Franja Pucova iz St. Jurja ob Pesnici 30 K. — Minka Lešnjakova iz Banjalohe pri Kočevju 12 K. — Klementina Piki iz Zaloga pri Komendi 10 K. — Belič Pavla iz Borovnice 10 K. — Vekoslav Prom iz Sp. Kungote 20 K. — Učiteljstvo iz Zgornje Poljskave 60 K. — Učiteljstvo v St. Vidu pri Grobelnem (Stritar, Pogačnik, Lecker, Lavrač) 40 K. — Mira Maurinova iz Kočevske Reke 10 K. — Ferdo Wigele 20 K, Marija Einspieler 15 K, Lavrič Franja 10 K, Gradišar Angela 10 K, Eckert Franja 10 K, Črne Slavoj 10 K, Bartol Ivan 10 K, Likar Leopold 10 K, vsi iz Loškega potoka. — Današnja zbirka 327 K; uspeh darovanja do današnjega dne 4487.50 K. Darovanje se bo nadaljevalo do 8. decembra. Prkrite k darovanju vsi, ki ste učitelji (ice) po poklicu in vam bje srce za učiteljske sirote.

Oborožen napad na učiteljstvo in šolo.

Protisrbsko in protidržavno bujskanje kmetkega ljudstva. — Bujskanje ljudstva proti učiteljstvu in šol. — Velezidajalska mržnja proti himni »Bože pravde«. — Avstrofilske in protidržavno izražanje nahujkanega ljudstva. — Žaljenje uradne osebe učiteljstva. — Dejanski napad na učitelja med uradovanjem. — Nasilje med poukom v razredu. — Ogroženje življenjske varnosti učiteljstva. — Državna oblast moči: okrajni glavar ni hotel sprejeti učiteljstva v deputaciji in ni storil nobenih ukrepov, kljub temu, da je bil opozorjen na gonjo.

»Jutro« poroča o tem zločinu sledeče: Velika Dolina na Dolenjskem je čisto klerikalna kmetška občina. V tej občini se je zgodilo tolovajstvo napram šoli in učiteljstvu, kot se doslej še ni zgodilo v Sloveniji, ki jasno svedoči, kam vodi pot, ki jo kažejo našemu ljudstvu izvestni ljudje, kateri netijo med njim sovraštvo proti državi in bratskemu srbskemu narodu. Izvršil se je tolovajski napad ponoči na učiteljska stanovanja. Razbite so šipe in okna, strelji so padali v pritične sobe na »srbijsko« učiteljstvo, ki je božalo s službenega mesta, da si reši goło življenje. Predzgodovina: Takoj po ujedinitju je začelo učiteljstvo čutiti mržnjo prej mirnega prebivalstva. Voditelju, ki je šel na uradno prisego, so očitali, da je Srbom prodal občino. Ko se je uvel, mesto v avstrijskem duhu pisanih štank »Šolski list«, in so se učili učenci državne himne, se je pojavil proti njej odpor nahujkanih staršev, ki so zahtevali, da učiteljstvo himne »Bože pravde« ne sme učiti. Vpliven posestnik se je izjavil o narodni himni, da ni potrebna, najpotrebnejša je nemščina. »Franc Jožef, dasi tudi je bil Nemec, je premalo skrbel za Kranjce, ker se niso dovolj nemščine naučili!« Na prvi narodni praznik 1918 so dekleta po vzgledu šole okrasile tudi cerkev in po svoji preprostosti (po vzgledu šole) dale tudi par narodnih zastavic v cerkev, ki so se pa morale takoj odstraniti na zahtevo župnika.

Tako bujskanje proti vsemu, kar je spominjalo na državno enotnost in Srbe, je tekom zadnjih let sicer naraščalo, a učiteljstvo je hotelo z delom in poukom to sovraštvo ublažiti. Doseglo sveda ni nič, ker so vnes delovali druge tamne sile.

Višek gonje proti šoli in učiteljstvu se je javil tedaj, ko je višji šolski svet razšril tedanjo trirazrednico s 411 otroci v petrazrednico. Občina se je sicer izrekla proti, okrajni šolski svet pa je razširjenje kljub občinski protizjavi izvršil, tedaj so začeli občani voditelja javno doživljati, da je ponaredil podpise in s tem dosegel petrazrednico.

Prvi teden po razširjenju šole je bil še pre-